عکس: فارس

بزرگ‌ترین ذخیره‌گاه جنگلی فندق ایران در خطر است

قاچاق جنگل‌های فندقلو با ترفندی عجیب!

۱۶ هزار هکتار

۱۶ هزار هکتار مساحت فندقلو است که بیش از ۴ هزار هکتار آن تحت پوشش عرصه‌های جنگلی قرار دارد

گزارش

بیتا میرعظیمی
خبرنگار

اغلب قاچاقچیان جنگل‌های «فندقلو»ی اردبیل همراه خانواده به جنگل می‌آیند و تا خانم خانه بساط چای را آماده کند، یک یا دو درخت را قطع کرده و پس از جاسازی در ماشین، به قیمت خوبی در بازار آزاد به فروش می‌رسانند. آن‌طور که محمود قلی‌زاده، مدیرکل منابع طبیعی استان اردبیل به «ایران» می‌گوید: این تنها راه قاچاقچیان برای قطع درختان یکی از کهن‌ترین جنگل‌های جهان نیست. آنها با استفاده از به‌روزترین اره‌های برقی که بی‌صدا هستند، درختان را قطع می‌کنند و گاهی هم آتش را به جان بازمانده‌های هیرکانی در مرز اردبیل و گیلان می‌اندازند تا زغال آن را در بازار آزاد به فروش برسانند.

مساحت فندقلو حدود ۱۶ هزار هکتار است که بیش از چهار هزار هکتار آن تحت پوشش عرصه‌های جنگلی قرار دارد و بقیه را مراتع تشکیل می‌دهد. این منطقه ادامه جنگل‌های هیرکانی در ایران بوده و سرشار از درختان پربار و سخاوتمند فندق است. علت نامگذاری این منطقه به فندقلو هم همین درختان فندق است. جنگلی مملو از گل‌های بابونه با گونه‌های گیاهی و جانوری منحصربه‌فرد مانند مارال که در تلاقی دو استان گیلان و اردبیل قرار گرفته و همانند یک تابلوی نقاشی زیبا در منطقه خودنمایی می‌کند؛ اما چگونه درختانی منحصربه‌فرد که از عصر یخبندان جان سالم به در برده و هنوز در قرن ۲۱ شکوه و عظمتش را به رخ همگان می‌کشاند، اینچنین مورد بی‌مهری قرار گرفته و پس از تکه‌تکه شدن به زغال تبدیل می‌شوند!

محمود قلی‌زاده، مدیرکل منابع طبیعی استان اردبیل در همین ارتباط به «ایران» می‌گوید: دسترسی استان گیلان به فندقلو به دلیل صعب‌العبور بودن با مشکلات عدیده‌ای مواجه بوده و کار را برای رصد و حفاظت نیروهای حفاظتی طاقت‌فرسا کرده است. آنها باید در هنگام آتش‌سوزی از گردنه حیران بگذرند و پس از گذر از نمین به مناطق عملیاتی دسترسی پیدا کنند. از طرفی تعداد نیروهای حفاظتی استان اردبیل اندک بوده و حفاظت از این منطقه جنگلی را با چالش‌های بسیاری همراه کرده است. به همین دلیل این منطقه جنگلی سال‌ها است که مشمول ترانزیت قاچاق درختان شده است.

پایش با دوربین‌های فناورانه

او می‌گوید: درختان جنگلی فندقلو در حوزه استحفاظی اردبیل برای تهیه الوار صنعتی قابل استحصال نبوده و اغلب برای تهیه هیزم و زغال به کار می‌رود. وجود کارخانه‌های صنایع چوب در این منطقه به بهانه‌ای برای قطع درختان جنگلی تبدیل شده و مردم بومی را به شراکت در این اقدام غیرقانونی سوق داده است. البته با پیگیری‌های قضایی و اکیپ شبانه‌روزی نیروهای حفاظت در منطقه و حتی مقابل کارخانه‌های تولید صنایع سلولزی و چوب‌آلات، قاچاق چوب تا حدی کنترل شده است. از سوی دیگر حفاظت از جنگل را تشدید کرده و در بحث ترانزیت، موانعی ایجاد کرده‌ایم.

قلی‌زاده به حفاظت از منطقه جنگلی با پایش‌های مستمر و بهره‌گیری از دوربین‌های دید در شب به شعاع ۱۹ کیلومتری اشاره کرده و می‌گوید: به کمک این دوربین‌ها تعداد زیادی از قاچاقچیان و عوامل ایجاد حریق عمدی را شناسایی و دستگیر کرده‌ایم، منتهی این دوربین‌ها برای حفاظت از این منطقه کفایت نمی‌کند. اگر امکانات دیجیتالی و به‌روز در اختیار دو استان (اردبیل و گیلان) قرار گیرد، رصد و حفاظت از این منطقه جنگلی با دقت بیشتری انجام می‌شود. البته ما پیش‌تر پیشنهاد این کار را به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه داده و منتظر تأمین اعتبار هستیم.

طبق گفته مدیرکل منابع طبیعی استان اردبیل، مردم بومی باید بدانند منابع طبیعی امانتی است که از گذشتگان به یادگار مانده است و با حفاظت صحیح باید به نسل‌های بعدی منتقل شود. این خواسته منوط به آماده‌سازی بسترهای فرهنگی و بهبود معیشت حاشیه‌نشینان در این منطقه جنگلی است. باید تأکید کرد کنترل مرتع و جنگل با این شیوه و امکانات اندک غیرممکن است و نیاز مبرم به همکاری مردم بومی، همیاران طبیعت و تشکل‌های مردمی دارد تا جلوی این غارتگران جنگل و مرتع گرفته شود.

> «فندقلو» جنگلی مملو از گل‌های بابونه با گونه‌های گیاهی و جانوری منحصربه‌فرد مانند مارال است که در تلاقی دو استان گیلان و اردبیل قرار گرفته و همانند یک تابلوی نقاشی زیبا در منطقه خودنمایی می‌کند

آتش‌سوزی‌های عمدی

در همین حال سرهنگ محمد نوری، فرمانده یگان حفاظت از منابع طبیعی استان اردبیل با تأیید قاچاق چوب در جنگل فندقلو به «ایران» می‌گوید: سال‌ها است که سوداگران و قاچاقچیان برای انحراف نیروهای حفاظتی بخشی از جنگل را به آتش می‌کشند و پس از حضور نیروها در منطقه به قطع درختان جنگلی در بخش دیگری مبادرت می‌کنند. در آبان‌ماه سال جاری درست زمانی که سابقه آتش‌سوزی در این منطقه وجود ندارد، بخشی از جنگل‌های فندقلو در آتش سوخت! این خود گواه بر عمدی بودن این اقدام غیرقانونی از سوی قاچاقچیان است.

او می‌گوید: پیش‌تر صدای اره برقی هنگام فعالیت تا صدها کیلومتر دورتر به گوش می‌رسید، اما امروزه به برکت فناوری‌های نوین، قاچاق چوب سهل‌الوصول‌تر شده است، زیرا اره‌های برقی امروزی درختان را بی‌صدا قطع می‌کنند و احدی نیز خبردار نمی‌شود. اغلب قاچاقچیان همراه با خانواده به جنگل آمده و تا خانم خانه بساط چای را آماده کند، یک یا دو درخت را قطع کرده و پس از جاسازی در ماشین، حدود ۱۰ میلیون تومان در بازار آزاد به فروش می‌رسانند!

مشکلات اقتصادی و معیشتی

فرمانده یگان حفاظت از منابع طبیعی استان اردبیل مشکلات اقتصادی و بیکاری جوانان منطقه را عاملی عمده در قطع بی‌رویه درختان جنگلی و تبدیل آنها به زغال دانسته و می‌گوید: اعتبار و تعداد نیروهای حفاظت در منطقه اندک است (حدود ۱۰ نفر) و با این تعداد حتی به صورت شبانه‌روزی نیز نمی‌توان کل منطقه را پایش و حفاظت کرد. برای رفع این مشکل باید فرهنگ‌سازی کرد و با کمک دستگاه‌های فرهنگی، ریش‌سفیدان و بزرگان محلی، ارزش و اهمیت درختان به‌عنوان موجوداتی زنده و ارزشمند به مردم بومی این منطقه شناسانده شود. همزمان باید قوانین مبارزه با قاچاق چوب بازدارنده شده و با سوداگران و قاچاقچیان به گونه‌ای جدی‌تر برخورد شود. با این توصیفات اگر اقدامی عاجل انجام نشود، یک سال بعد دیگر جنگلی به نام فندقلو وجود نخواهد داشت.

تبدیل درخت به زغال

مسعود لاهوت، کارشناس محیط زیست نیز با اشاره به قطع گسترده درختان جنگلی در منطقه ویلکیج و نواحی هم‌مرز استان با گیلان به «ایران» می‌گوید: سوداگران و قاچاقچیان در جنگل‌های فندقلو ابتدا خندق‌هایی را داخل زمین حفر کرده و درختان قطع شده را در آن دفن می‌کنند، آتش را داخل خندق قرار داده و پس از مدتی (۳۰-۱۰ دقیقه) خاک را روی آن برمی‌گردانند؛ گرما و حرارت، چوب درختان را سوزانده و تبدیل به زغال می‌کند. پس از یک ماه دوباره برگشته و با کنار زدن خاک، زغال‌ها را خارج کرده و در بازار آزاد به فروش می‌رسانند.

او به وجود یک کارخانه تولید چوب همجوار این منطقه جنگلی اشاره کرده و می‌گوید: واسطه‌گران با پرداخت پول، روستاییان را برای قطع درختان و تبدیل کردن آن به زغال تشویق می‌کنند. ما بارها اعتراض کردیم اما هر بار پاسخ دادند درختان قطع شده در منطقه‌ای دیگر به صورت صنعتی کاشته شده و قطع می‌شود! اما آیا درختان این منطقه می‌تواند جوابگوی تولیدات این کارخانه باشد؟!

سکوت خبری درباره احتمال بارداری و زمان زایمان یوزپلنگ تحت اسارت در سمنان تداوم دارد

بارداری یوز ایرانی در هاله‌ای از ابهام

> تشخیص بارداری گربه‌سانان از ظاهرشان تا روزهای آخر دشوار است؛ چرا که بدن آنها در طبیعت نیز باید به‌گونه‌ای باشد که تا آخرین روزهای بارداری بتوانند با سرعت حرکت و شکار کرده و جست‌وخیز داشته باشند

گزارش

زیست‌بوم

شمارش معکوس بارداری «ایران» یوزپلنگ تحت اسارت در سمنان و احتمال زایمان او تا اواسط اردیبهشت‌ماه آغاز شده است، اما هنوز مسئولین سازمان حفاظت محیط زیست کشور و اداره‌کل حفاظت محیط زیست استان سمنان در این خصوص اظهارنظر رسمی نکرده‌اند. این در حالی است که پیش‌تر معاون محیط زیست طبیعی سازمان حفاظت محیط زیست گفته بود، اگر «ایران» حامله باشد که احتمال آن وجود دارد، همه چیز آماده است.

«بهرامعلی ظاهری» رئیس اداره حفاظت محیط زیست استان سمنان درباره احتمال بارداری «ایران» و چرایی سکوت مسئولین درباره این گربه‌سان در حال انقراض و موضوعی که تاکنون با حساسیتی ویژه از سوی افکار عمومی پیگیری شده به «ایران» می‌گوید: یک ستاد خبری در سازمان حفاظت محیط زیست تشکیل شده و قرار است تمام اطلاع‌رسانی‌ها و اخبار مرتبط با بارداری و زمان زایمان «ایران» را برعهده گیرد. او درباره چرایی و زمان تشکیل این ستاد، پاسخی به «ایران» نمی‌دهد. تماس‌های «ایران» با معاون محیط زیست طبیعی سازمان حفاظت محیط زیست نیز بی‌پاسخ مانده است؛ «محسن نقی لو» مدیرکل روابط عمومی سازمان حفاظت محیط زیست نیز به «ایران» می‌گوید: اطلاعات و دستاوردهای این پروژه علمی به صورت اطلاعیه، هفته آینده در سایت حفاظت محیط زیست کشور اطلاع‌رسانی خواهد شد.

عکس: ایرنا

جالب اینجاست که عدم پاسخ‌گویی شفاف و رسمی مسئولان حفاظت محیط زیست، بازار شایعات در فضای مجازی را داغ‌تر از همیشه کرده است. فضای مجازی پر شده از خبرهای مرتبط با احتمال زایمان «ایران» تا اواسط اردیبهشت‌ماه؛ موضوعی که حالا به اصلی‌ترین بحث کاربران تبدیل شده و هر شخصی اعم از کارشناس و غیرکارشناس در این مورد اظهارنظر می‌کند. اما آیا واقعاً «ایران» باردار است؟ توله‌ها کی به دنیا می‌آیند؟ اگر این یوز ماده باردار است، پس چرا هنوز خبرش تأیید نشده است؟ اگر بارداری‌اش منتفی است، چرا هنوز اعلام رسمی نشده است؟ آیا جز این است که عدم شفافیت و سکوت خبری مسئولین، حاشیه‌ساز بوده و به حواشی‌های گسترده درباره آینده این گونه در حال انقراض دامن خواهد زد؟

احتمال زایمان در سکوت خبری

سکوت خبری درباره احتمال بارداری و زایمان او تا اواسط اردیبهشت‌ماه در حالی ادامه دارد که چندی پیش، «حسن اکبری» معاون محیط زیست طبیعی سازمان حفاظت محیط زیست گفته بود: «اگرچه علائم ظاهری احتمال بارداری «ایران» را نشان می‌دهد اما خیلی روی این مسأله تمرکز نکرده‌ایم؛ چون یک کمیته تخصصی تشکیل داده و آنها کار را دنبال می‌کنند. ما هم با نظر آنها پیش رفته و نخواستیم خیلی دستکاری مصنوعی داشته باشیم. همچنین بر اساس تجربیات سال گذشته، تمام تمهیدات را پیش‌بینی کرده‌ایم و اگر «ایران» باردار باشد، توله‌ها اردیبهشت‌ماه به دنیا می‌آیند». طبق گفته اکبری، هنوز سونوگرافی برای «ایران» انجام نشده است؛ زیرا نظر تیم دامپزشکی بر طی کردن روند طبیعی است. بدین جهت به طور قطعی مشخص نیست که «ایران» باردار است یا خیر؟ او همچنین درباره وجود نشانه‌های بارداری در ویژگی‌های ظاهری «ایران» نیز می‌گوید: تشخیص بارداری گربه‌سانان از ظاهرشان تا روزهای آخر دشوار است؛ چرا که بدن آنها در طبیعت نیز باید به‌گونه‌ای باشد که تا آخرین روزهای بارداری بتوانند با سرعت حرکت و شکار کرده و جست‌وخیز داشته باشند.

> اگر یوز ایرانی باردار باشد، توله‌ها اردیبهشت‌ماه به دنیا می‌آیند

جالب اینجاست که اسفندماه سال گذشته و در شرایطی که «پیروز» تنها پسر «ایران» خسته و رنجور روی تخت بیمارستان دراز کشیده و با مرگ دست‌وپنجه نرم می‌کرد، رئیس بیمارستان دامپزشکی مرکزی از بارداری مادرش «ایران» خبر داد. بلافاصله «بهرامعلی ظاهری» مدیرکل حفاظت محیط زیست استان سمنان، اعلام زودهنگام بارداری مادر «پیروز» را اظهارنظر غیرعلمی دانسته و به «ایران» گفت: چنانچه خبری از بارداری «ایران» منتشر شده، بر اساس احتمالات و با فرض بارداری این یوز ماده انجام شده است. این در حالی است که به لحاظ علمی نمی‌توان هیچ اظهارنظر زودهنگامی درباره بارداری این یوز ماده داشت. طبق گفته او ۵۰ روز بعد از جفت‌گیری اگر شرایط و وضعیت گونه مناسب باشد سونوگرافی انجام شده و در صورت تأیید این خبر خوب به اطلاع مردم ایران خواهد رسید.

محیط زیست متعلق به مردم است

حدود ۲ ماه از انتشار اولین خبر بارداری این یوز ماده می‌گذرد اما هنوز این خبر به شکل رسمی تأیید و یا حتی تکذیب نشده است. برخی از کارشناسان معتقدند که مسئولین حفاظت محیط زیست در پی آن هستند تا در سکوت خبری این موضوع را پیگیری کرده و از بروز مشکلاتی نظیر مرگ ۲ توله یوز به دنیا آمده و «پیروز» تنها پسر «ایران» و... جلوگیری کنند. اما آیا سکوت خبری در مقابل این همه عشق و علاقه و پیگیری مردم ایران به آینده و سرنوشت یوزپلنگ ایرانی راه‌حلی درست و مفید است؟

دکتر «پیام محبی» دامپزشک و رئیس سابق جامعه دامپزشکان کشور درباره سکوت سازمان حفاظت محیط زیست درخصوص زایمان امسال به «ایران» می‌گوید: سازمان حفاظت محیط زیست باید با اطلاع‌رسانی دقیق با دامپزشکان رایزنی کرده و از آنها مشورت بگیرد تا با تشکیل یک تیم حرفه‌ای و رفع مشکلات رخ داده در سال گذشته، زایمانی بی‌حاشیه و سالم برای این توله یوز ماده رقم بخورد.

او می‌گوید: چرا سازمان حفاظت محیط زیست با تشکیل یک گروه حرفه‌ای از دامپزشکان کشور، این پروژه را پیش نمی‌برد؟ شاید اگر سال گذشته اطلاع‌رسانی درست و صحیحی درباره زایمان «ایران»، مرگ توله‌ها و حتی سابقه بیماری «پیروز» انجام شده و از متخصصان این حوزه کمک گرفته می‌شد، شاید پروژه تکثیر در اسارت این گونه پیش نرفته و در نهایت نیز شاهد مرگ تنها پسر «ایران» نبودیم.

به باور رئیس سابق جامعه دامپزشکان کشور، محیط زیست متعلق به شخص خاصی نبوده و متعلق به همه مردم است؛ مردم باید بدانند که صاحب محیط زیست هستند تا در حفظ آن نیز کوشا باشند؛ در غیر این صورت مشکلات زیست محیطی هرگز حل نخواهد شد. او تأکید می‌کند: مردم بعد از مرگ «پیروز» اعتمادشان را به مسئولین حفاظت محیط زیست از دست داده‌اند. این در حالی است که باید بین مردم و مسئولان اعتماد وجود داشته باشد. سال گذشته سه توله یوز «ایران» تلف شدند؛ این یک اتفاق بود و کسی نمی‌توانست لزوماً از این اتفاقات جلوگیری کند، اما اگر امسال هم این اتفاق تکرار شود دیگر نمی‌توانیم بگوییم اشتباه کردیم؛ چون دیگر تکرار اشتباهات سال گذشته قابل چشم‌پوشی نیست.

۱۱ اردیبهشت سال گذشته بود، پروژه زادآوری یوزپلنگ آسیایی در اسارت به نتیجه رسیده و «ایران» صاحب سه توله شد؛ خبری خوش که با حواشی بسیاری همراه شد. «ایران» به صورت سزارین، ۳ توله به دنیا آورد؛ توله‌هایی که پس از تولد از سوی مادرشان طرد شده و هرگز طعم بودن در کنار «ایران» را تجربه نکردند. مدت زمانی بعد دو توله تلف شدند و تنها توله باقیمانده «پیروز» به تهران و پارک پردیسان منتقل شد. «پیروز» که شدیداً محبوب ایرانی‌ها شده بود، اسفندماه ۱۴۰۱ و تنها چند روز بعد از رسانه‌ای شدن حال نامساعدش، جان داده و تلف شد. بعدها علت مرگ «پیروز» دلایلی از جمله تجویز داروی اشتباه و اینکه از ابتدا دچار مشکل کلیه بود، اعلام شد.

خبر در خبر

مهر عزت‌الله ضرغامی، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی گفت: خطه اردبیل با داشتن پیشینه تاریخی، علما و فقهای بی‌نظیر همچون محقق و مقدس اردبیلی و سایر بزرگان توانسته در صدر توجه جهانی قرار گیرد.

ایسنا علی سلاجقه، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست درباره آخرین پیگیری‌های حقابه هیرمند اظهار کرد: در حال رایزنی با هیأت حاکمه افغانستان هستیم تا در یکی دو هفته آینده همراه با هیأتی به این کشور رفته و موضوع حقابه را پیگیری کنیم.

ایلنا علی‌اصغر شالبافیان، معاون گردشگری وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی گفت: ۲ هزار و ۷۰۰ موافقت اصولی در دو سال قبل به سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی ارائه شده و ۲ هزار و ۵۸۰ طرح گردشگری با ۳ هزار و ۶۰۰ میلیارد ریال اعتبار و ارزش در دست اجراست.

ایرنا داریوش فرمانی، سرپرست اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کرمانشاه با تأکید بر اینکه با هیچ تخلفی در محدوده طاق‌بستان مماشات نمی‌شود، گفت: در جانمایی طرح‌ها و صدور مجوزهای ساخت و ساز در این منطقه باید به گونه‌ای عمل شود که فضای آن را به هم نریزد و نظم مناسبی داشته باشد.

مهر حسن وحید، معاون آبخیزداری سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور گفت: تلاش می‌کنیم عقب‌ماندگی در برنامه‌های هفتم و هشتم توسعه کشور را برطرف کنیم. بر این اساس در طول برنامه هفتم توسعه ۵۰ میلیون هکتار و در برنامه هشتم ۴۰ میلیون هکتار طرح آبخیزداری در کشور اجرا خواهد شد.

مهر جمشید حمزه‌زاده، رئیس مجمع تشکل‌های گردشگری کشور گفت: کرونا در سال‌های گذشته بیش از ۲۳ هزار میلیارد تومان به صنعت هتلداری و اقامتگاه‌های کشور آسیب زده است.

ایرنا نصرالله ابراهیمی، معاون میراث فرهنگی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان بوشهر گفت: برای نخستین بار و به شکل همزمان کار مطالعات باستان‌شناسی پنج محوطه تاریخی با هدف اثبات قدمت تاریخی این استان آغاز شد.

ایسنا علیرضا ایزدی، مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اصفهان گفت: امسال فصول کاوشی در تپه اشرف را در فضای تعاملی و پژوهش آغاز و این بخش فراموش شده از هویت باستانی اصفهان را احیا خواهیم کرد.

ایسنا حسن ابراهیمی، رئیس اداره حفاظت محیط زیست ارسنجان از تولد دومین گوساله گوزن زرد ایرانی در پهنه تکثیر و پرورش این گونه حیوانی در معرض تهدید آن شهرستان، خبر داد.